Jo Cals

Jozef Maria Laurens Theo (Jo) Cals werd op 18 juli 1914 geboren in Roermond als de mannelijke helft van een tweeling. Hij was de zoon van Jacob Cals (1873-1954) en Maria Elisa Smeets (1874-1964). Zijn vader zat in het onderwijs en hun acht kinderen (hij had zeven zussen) zouden bijna allemaal in het onderwijs terechtkomen.

Als 18 jarige wordt hij als één van de eersten lid van de Franciscusgroep, verbonden aan het Bisschoppelijk college die in april 1932 is opgericht. Hier zou een jarenlange vriendschap ontstaan met Réne Höppener, destijds gemeenteraadslid en advocaat. Een oude schuur bij de volkstuintjes in het Roermondse Veld deed dienst als verzamelpunt. Een hoogtepunt in het prille bestaan van deze verkenners was het bezoek in augustus 1933 aan Hongarije voor de 4e Wereld Jamboree in Gödöllő. Op 27 december 1934 wordt hij geïnstalleerd als roverscout (voortrekker). In 1935 kreeg hij zijn erkenning als verkennersleider bij de Franciscusgroep in Roermond. Hij kreeg in augustus zijn Gilwellkralen uitgereikt. Zijn broer F werd in 1938 welpenleider bij de Sint Christoffelgroep in Roermond.

Hij startte een studie aan het Bisschoppelijk College in Roermond en in Rolduc met de bedoeling om priester te worden. Hij brak deze studie in 1935 echter af om rechten te gaan studeren aan de Katholieke Universiteit Nijmegen. Daar werd hij Baas bij de stam van de Petrus Canisiusgroep. Op de Universiteit leerde hij zijn studiegenoot Truus van der Heijden, dochter van zijn hoogleraar burgerlijk recht Egidius van der Heijden, kennen, met wie hij in 1941 in het huwelijk zou treden.

Hij studeerde op 18 mei 1940, vier dagen na de capitulatie, af en werd advocaat. Cals zat in de tweede helft van 1940 enkele weken gevangenen omdat hij op de studentensociëteit een opruiende speech had gegeven, waarna de aanwezigen het Wilhelmus zongen. In 1941 was hij betrokken bij de Nederlandsche Unie.

Aan het begin van de oorlog raakten Cals en zijn vrouw langzaam betrokken bij verzetsactiviteiten. Van een bewuste keuze zal waarschijnlijk niet eens sprake zijn geweest; ze moeten er ingegroeid zijn. Cals verrichte werk voor ondergrondse activiteiten en als echtpaar boden zij veelvuldig onderdak aan onderduikers. Hij was lid van de Christofoor-groep. In het geheim was Cals ook nog actief voor Scouting. De bezetter had in april 1941 Scouting ontbonden. Cals wenste zich niet neer te leggen bij het besluit en trok er regelmatig op uit met mede verkenners. In juni 1944 moest Jo vluchten en dook onder omdat zijn naam stond op een lijst van politie als represaille voor de moord op een Duitse militair.

Na D-day vond Cals het moment gekomen om terug te keren naar Nijmegen. Op de fiets van zijn zus Oodje vertrok hij in de ochtend van 4 september – één dag voor ‘Dolle Dinsdag’ – uit

Roermond. Op de wegen liepen Duitsers die rijwielen vorderden, daarom was hij aangewezen op bos- en veldwegen, waarbij zijn verleden als verkenner goed van pas kwam. Na de bevrijding van het zuidelijke deel van Nederland werd Cals hoofd van de Politieke Opsporingsdienst en hoofd juridische zaken bij het Militair Gezag in het zuiden des lands.

In het najaar van 1944 herrijst Scouting in het reeds bevrijde zuiden van het land. Samen met Roermondenaar René Höppener was Jo Cals na de oorlog actief in de landelijke organisatie van de katholieke padvinderij. Met Arie Oosterlee neemt hij de leiding in handen.

Bij de katholieke verkenners werd vlak na de bevrijding van Zuid-Nederland een tijdelijk hoofdbestuur gevormd. Mr. Jo Cals is waarnemend hoofdcommissaris, Jos Plasschaert uit Breda is waarnemend hoofdaalmoezenier en mej. M de Poorter uit Breda (welpen), A.P. van der Mey (verkenners) uit Nijmegen, Prof de Quay (voortrekkers) en Gerard Bannenberg uit Tilburg en secretaris J. Ruygers uit Breda zijn waarnemend hoofdkwartiercommissarissen. Het tijdelijk hoofdkwartier is, samen met het hoofdkwartier van de Nederlandse Padvinders, gevestigd in de Sint Anna stichting in Nijmegen.

Na de oorlog nam hij deel aan een internationale conferentie die werd gehouden tijdens de 6e Wereld Jamboree in 1947 in Frankrijk. Deze Jamboree zou oorspronkelijk in 1941 gehouden worden, maar ging door de oorlog niet door. De tweede keuze was om de jamboree te houden in 1946. Door verschillende redenen, te weinig voorraden, moeilijke reis mogelijkheden en andere prioriteiten werd besloten om het nog een jaar uit te stellen. In 1947 werd de Jamboree alsnog gehouden en werd het thema “Peace Jamboree / Jamboree de la Paix” gebruikt (Vredes Jamboree).

Zijn politieke loopbaan begon met het na de oorlog oprichten van de Nijmeegse afdeling van de Katholieke Volkspartij (KVP). In 1948 werd hij Tweede Kamerlid, in 1950 staatssecretaris op het ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen en in 1952 minister van dit departement. Jo Cals was degene die in 1963 de Wet tot regeling van het Voortgezet Onderwijs (WVO), de zogenaamde Mammoetwet, tot stand heeft gebracht. MULO en HBS werden vervangen door MAVO, HAVO en Atheneum. Höppener wordt later staatssecretaris onder Cals. Na de val van het kabinet-Marijnen was hij van 14 april 1965 tot 22 november 1966 minister-president en minister van Algemene Zaken van het Kabinet-Cals. Na de val van het kabinet werd hij op 5 december 1966 benoemd tot Minister van Staat.

Jo zou later lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, staatssecretaris en minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen en Minister-president worden.

Jo overleed op 30 december 1971 in Den Haag aan een hersentumor. Hij werd begraven op de Rooms-Katholieke Begraafplaats Sint Petrus' Banden aan de Kerkhoflaan in Den Haag.

Meer informatie
Jo Cals - Wikipedia
Jo Cals, minister-president uit Roermond | roermond.com
De Nederlandse Padvinders - Scoutpedia.nl (scoutwiki.org)
Verkenner in de politiek van jeugd en onderwijs (d2vry01uvf8h31.cloudfront.net)

Drie Roermondse minister-presidenten — Gemeentearchief Roermond
Weest Paraat 1972 februari
Boek 100 jaar Scouting in Roermond
Katholieke Verkennersleider, juni 1939
Katholieke Verkennersleider, augustus 1938
Wereldjamboree 1933 - Scoutpedia.nl (scoutwiki.org)
Archief Nationaal Scoutingmuseum Baarn / Wereld Jamboree 1947 Frankrijk
De Zuid-Limburger » 17 jun 1949 - Art. 4 | Delpher
Het Parool » 27 apr 1963 - Art. 362 | Delpher
Weest paraat; officiëel orgaan van de Nederlandsche Padvinders, jrg 19, 1935, no. 11, 1935 » 1935-12 - Pag. 13 | Delpher
Weest paraat; officiëel orgaan van de Nederlandsche Padvinders, jrg 24, 1938, no. 2, 1938 » 1938-02 - Pag. 31 | Delpher
Eindhovensch dagblad » 28 feb 1945 - Pag. 1 | Delpher

Dit verhaal is onderdeel van *Scouts in de oorlog*, een verzameling verhalen als eerbetoon aan al die (oud) scouts die zich ingezet hebben voor onze vrijheid en hulp aan de medemens of die slachtoffer werden van oorlogsgeweld, in Nederland en het verre oosten. Met de verhalen willen we inspiratie bieden aan de scouts van nu, in hun wekelijkse activiteiten en als voorbereiding op hun bijdrage aan lokale herdenkingen. Kijk op http://vrijheid.scouting.nl voor meer informatie en alle andere verhalen.